

Σχολιασμός του σχεδίου νόμου του Υπουργείου Μετανάστευσης και Ασύλου με τίτλο: [Αναμόρφωση πλαισίου και διαδικασιών επιστροφών πολιτών τρίτων χωρών – Λοιπές ρυθμίσεις του Υπουργείου Μετανάστευσης και Ασύλου](#)

Άρθρο 7 Απόφαση επιστροφής (Άρθρο 6 της Οδηγίας)

Η παράγραφος : «Εφόσον, κατά τον χρόνο έκδοσης της απόφασης επιστροφής από τις αρμόδιες αρχές, δεν μπορεί να προσδιοριστεί με βεβαιότητα η χώρα επιστροφής, τότε η απόφαση μπορεί να ορίζει περισσότερες από μία χώρες, στηριζόμενη στις πληροφορίες που έχουν στη διάθεσή τους οι αρχές», δεν περιλαμβάνεται στην Οδηγία και δημιουργεί ανασφάλεια δικαίου, οπότε για τους λόγους αυτούς θα πρέπει να απαλειφθεί.

Άρθρο 8 Οικειοθελής αναχώρηση (Άρθρο 7 της Οδηγίας)

Προτείνεται στο άρθρο να προβλεφθεί η πρόταση : «Κατ' εξαίρεση στην περίπτωση παιδιών είναι δυνατή η παράταση της προθεσμίας αναχώρησης μέχρι την ολοκλήρωση του σχολικού έτους».

Άρθρο 11 Επιστροφή και απομάκρυνση ασυνόδευτων ανηλίκων (Άρθρο 10 της Οδηγίας)

Λαμβάνοντας υπόψιν τα αναφερόμενα στο άρθρο 6 του σχεδίου νόμου (άρθρο 5 της Οδηγίας) : «Οι αρμόδιες αρχές κατά την εφαρμογή του παρόντος λαμβάνουν δεόντως υπόψη: α) το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού, β) την οικογενειακή ζωή, τότε από την απόφαση επιστροφής οφείλουν εξαιρεθούν τα ασυνόδευτα και χωρισμένα από την οικογένειά τους παιδιά (Separated), καθώς και οι οικογένειες με ανήλικα τέκνα, καθώς η διαδικασία επιστροφής αν δεν έχει έρθει ως αίτημα από το ίδιο το παιδί ενεργεί αντίθετα προς το βέλτιστο συμφέρον του και τη Διεθνή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού.

Στις παραγράφους 84-87 του Γενικού Σχολίου 6 της Επιτροπής του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού με τίτλο : Μεταχείριση ασυνόδευτων παιδιών και παιδιών που έχουν χωριστεί από την οικογένειά τους εκτός της χώρας καταγωγής τους (UN Committee on the Rights of the Child (CRC), General comment No. 6 (2005): Treatment of Unaccompanied and Separated Children Outside their Country of Origin, CRC/GC/2005/6, 1/9/2005, <https://www.refworld.org/legal/general/crc/2005/en/38046> [τελευταία σύνδεση 23/7/2025]) αναφέρονται τα κάτωθι : «84. Ο επαναπατρισμός δεν αποτελεί επιλογή όταν οδηγεί σε «εύλογο κίνδυνο» παραβίασης των θεμελιωδών δικαιωμάτων του παιδιού και ειδικότερα όταν εφαρμόζεται η αρχή της μη επαναπροώθησης. Η επιστροφή στη χώρα καταγωγής πρέπει κατ' αρχή να εφαρμοσθεί ως λύση μόνον εάν εξυπηρετεί το μείζον συμφέρον του παιδιού. Προκειμένου να ληφθεί παρόμοια απόφαση πρέπει να συνεκτιμηθούν μεταξύ άλλων:

- Η ασφάλεια και οι συνθήκες διαβίωσης, συμπεριλαμβανομένων των κοινωνικο-οικονομικών συνθηκών που θα αντιμετωπίσει το παιδί όταν επιστρέψει που διαπιστώνονται, όπου είναι εφικτό, με κατ' οίκον έρευνα που διεξάγεται από δίκτυο κοινωνικών οργανώσεων,
- Η διαθεσιμότητα ρυθμίσεων φροντίδας για το συγκεκριμένο παιδί,

- Οι απόψεις του παιδιού που εκφράζονται κατά την άσκηση του δικαιώματός του που προβλέπει το άρθρο 12 της Σύμβασης καθώς και οι απόψεις των υπεύθυνων για τη φροντίδα του,
- Το επίπεδο ένταξης του παιδιού στη χώρα υποδοχής και η διάρκεια της απουσίας του από τη χώρα καταγωγής,
- Το δικαίωμα του παιδιού «να διατηρεί την ταυτότητά του, συμπεριλαμβανομένης της ιθαγένειάς του, του ονόματός του και των οικογενειακών του σχέσεων» (άρθρο 8),
- Η «συνέχεια στην εκπαίδευση του παιδιού καθώς και η εθνική, θρησκευτική, πολιτιστική και γλωσσολογική καταγωγή του» (άρθρο 20),

85. Η αδυναμία των γονέων ή των μελών της ευρύτερης οικογένειας να διασφαλίσουν τη φροντίδα του παιδιού αποτελεί κατ' αρχήν απαγορευτικό παράγοντα για τον επαναπατρισμό του παιδιού που μπορεί να εφαρμοσθεί ως λύση μόνον εφόσον εξασφαλιστούν και ρυθμιστούν εκ των προτέρων τα θέματα της επιμέλειας και της κηδεμονίας του.

86. Κατ' εξαίρεση, το παιδί μπορεί να επιστρέψει στη χώρα καταγωγής του μετά από προσεκτική εξισορρόπηση του μείζονος συμφέροντός του και άλλων εκτιμήσεων, που άπτονται δικαιωμάτων που υπερκεράζουν το μείζον συμφέρον του, όταν για παράδειγμα η παρουσία του παιδιού κρίνεται επικίνδυνη για την ασφάλεια ή την κοινωνία της χώρας υποδοχής. Επιχειρήματα πολιτικής, όπως για παράδειγμα μέτρα ελέγχου της μετανάστευσης δεν υπερτερούν του μείζονος συμφέροντος του παιδιού.

87. Σε κάθε περίπτωση τα μέτρα επιστροφής του παιδιού πρέπει να εφαρμόζονται με γνώμονα την ασφάλειά του και λαμβάνοντας υπόψη την ηλικία και το φύλο του».

Λαμβάνοντας υπόψιν τα ανωτέρω για να είναι εφικτή η επιστροφή κάποιου ασυνόδευτου παιδιού θα πρέπει να εξεταστούν τα οριζόμενα ως άνω και άρα να προηγηθεί από την αρμόδια ελληνική αρχή σε συνεργασία με τη χώρα καταγωγής η διερεύνηση του βέλτιστου συμφέροντος του παιδιού στη χώρα καταγωγής, εξετάζοντας ιδίως με κατ' οίκον έρευνα την ασφάλεια του παιδιού και το δικαίωμα στην ανάπτυξη, το οικογενειακό του περιβάλλον, τις συνθήκες διαβίωσης τόσο στην οικία, όσο και στην ευρύτερη κοινωνία, την πρόσβαση στην εκπαίδευση και στο σύστημα υγείας, την πρόσβαση σε δραστηριότητες, στο παιχνίδι και τον ελεύθερο χρόνο.

Παράλληλα στην Εθνική Στρατηγική για την Προστασία των Ασυνόδευτων Ανηλίκων ([Εθνική Στρατηγική Ασυνόδευτων Ανηλίκων | Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου](#)) του Υπουργείου Μετανάστευσης και Ασύλου ρητά αναφέρεται στη σελίδα 75 : «(δ) ότι οι ανήλικοι δεν επιστρέφονται στη χώρα καταγωγής τους παρά μόνον εάν το επιθυμούν και πληρούνται σωρευτικά ορισμένες εγγυήσεις που προβλέπονται από το νόμο, είναι προφανές ότι πρέπει να θεσπιστεί ένα νέο καθεστώς προστασίας. Κανένα παιδί δεν πρέπει να είναι διοικητικά «αόρατο» και όλα τα παιδιά πρέπει να διαθέτουν έγγραφα ταυτοποίησης. Για τον λόγο αυτό, προτείνεται η αναγνώριση ενός δικαιώματος διαμονής με τη χορήγηση ενός «καθεστώτος υπό ανοχή παραμονής». Η Στρατηγική συνεχίζει επισημαίνοντας στις σελίδες 76-77 : Δράση 1.1: Δημιουργία καθεστώτος για τους ασυνόδευτους ανηλίκους, για τους οποίους κρίνεται ότι η επιστροφή δεν είναι προς το βέλτιστο συμφέρον τους και οι οποίοι δεν emπίπτουν στις διατάξεις του ανθρωπιστικού καθεστώτος, προκειμένου να υποβάλουν αίτηση και να αποκτήσουν το «καθεστώς ανοχής» για ανήλικους πολίτες τρίτων χωρών. Σύμφωνα με την παρ. 4 του άρθρου 6 της Οδηγίας 2008/115/ΕΚ περί επιστροφής των παρανόμως διαμενόντων υπηκόων τρίτων χωρών, τα κράτη μέλη μπορούν να χορηγήσουν ανά πάσα

στιγμή άδεια ή δικαίωμα διαμονής σε παράνομα διαμένοντες πολίτες τρίτων χωρών. Αυτό ισχύει και για τους ανηλίκους. Για τους λόγους αυτούς, ο ν. 3907/2011 (Α' 7), ο οποίος ενσωματώνει την ανωτέρω Οδηγία στο εθνικό δίκαιο, προβλέπει τη δυνατότητα χορήγησης ανθρωπιστικού καθεστώτος σε υπηκόους τρίτων χωρών (παρ. 4 του άρθρου 21), σύμφωνα με τις διατάξεις του Κώδικα Μετανάστευσης και Κοινωνικής Ένταξης [ν. 4251/2014 (Α' 80)]. Ωστόσο, η θεσμική μεταρρύθμιση θεωρείται αναγκαία για τους ανηλίκους που αν και έχουν κριθεί ότι δεν πληρούν τις προϋποθέσεις προκειμένου να λάβουν οποιοδήποτε νομικό καθεστώς, γιατί π.χ. η αίτησή τους για άσυλο έχει απορριφθεί, εντούτοις εμπίπτουν στην προστασία του κράτους μέχρι την ενηλικίωσή τους. Το σημαντικότερο ζήτημα που προκύπτει στην συγκεκριμένη περίπτωση είναι ότι οι ανήλικοι αυτοί δεν διαθέτουν επίσημα έγγραφα ταυτοποίησης, γεγονός που δεν συνάδει με το δικαίωμα τους στην ταυτότητα (άρθρο 8 της Διεθνούς Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού) και ενδέχεται να τους εμποδίζει να απολαμβάνουν τα δικαιώματά τους, όπως κατοχυρώνονται στη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού. Επιπλέον, κανένας ανήλικος δεν πρέπει να επιστρέφεται αναγκαστικά σε τρίτη χώρα μέχρι την ενηλικίωσή του/της ή μέχρι αυτός/ή να θελήσει τον οικειοθελή επαναπατρισμό του/της, ο οποίος κρίνεται προς το βέλτιστο συμφέρον του/της, και κάτι το οποίο πρέπει να επιβεβαιώνεται από τον Καθορισμό του Βέλτιστου Συμφέροντος του ανηλίκου.

Υπό το πρίσμα των ανωτέρω, πρέπει να θεσμοθετηθεί ένα νέο νομικό καθεστώς για τους ασυνόδευτους ανηλίκους των οποίων η αίτηση διεθνούς προστασίας απορρίπτεται, στο πλαίσιο του οποίου θα χορηγείται ένα έγγραφο ταυτοπροσωπίας, το οποίο θα περιλαμβάνει τουλάχιστον τα προσωπικά τους στοιχεία, φωτογραφία, προσωρινό αριθμό ασφάλισης και υγειονομικής περίθαλψης (ΠΑΑΥΠΑ ή ΠΑΜΚΑ), ΑΦΜ και ημερομηνία λήξης. Η ημερομηνία λήξης θα αναφέρεται στην υποχρέωση ανανέωσης του εγγράφου και δεν συμπίπτει αναγκαστικά με την ημερομηνία ενηλικίωσης του ανήλικου κατόχου του, κατά την οποία (ενηλικίωση) τα νεαρά ενήλικα άτομα δυνητικά μπορούν να υπαχθούν σε διαδικασία αναγκαστικής επιστροφής. Το εν λόγω καθεστώς μπορεί να ανανεώνεται μέχρι την ενηλικίωση των ανηλίκων. Έως τότε τους εξασφαλίζει βασικά δικαιώματα, όπως είναι η πρόσβαση στο σχολείο και την επαγγελματική εκπαίδευση, πρόσβαση στο εθνικό σύστημα υγείας και στις κοινωνικές υπηρεσίες, στέγαση και κατάλληλες υλικές συνθήκες, ελεύθερη κυκλοφορία εντός της Ελλάδας. Περαιτέρω, πρέπει να λαμβάνονται τα δακτυλικά αποτυπώματα των ανηλίκων και να ενημερώνονται τόσο οι εθνικές, όσο και οι ευρωπαϊκές βάσεις δεδομένων σύμφωνα με τη νομοθεσία.

Το εν λόγω έγγραφο δεν θα ισοδυναμεί με τίτλο διαμονής, αλλά θα αποτελεί αναστολή της επιστροφής και δικαίωμα παραμονής μέχρι την ενηλικίωση. Κάθε απόφαση επιστροφής που θα έχει εκδοθεί ήδη πρέπει να αναβάλλεται και τα πληροφοριακά συστήματα πρέπει να ενημερώνονται και να επικαιροποιούνται αντίστοιχα....».

Όπως γίνεται αντιληπτό με τις προτεινόμενες διατάξεις το Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου έρχεται σε αντίθεση με την Εθνική Στρατηγική που έχει εκπονήσει το ίδιο και πολύ ορθά εφαρμόζει με σκοπό την προστασία των ασυνόδευτων παιδιών και τη διασφάλιση των δικαιωμάτων τους. Παράλληλα, αντίθεση προκύπτει και με τη νομοθετική πρωτοβουλία του Υπουργείου Μετανάστευσης και Ασύλου για τη δυνατότητα χορήγησης άδειας διαμονής δεκαετούς διάρκειας, η οποία προβλέπεται στον Κώδικα Μετανάστευσης (άρθρο 161 Ν. 5038/2023), η οποία συνδέει άρρηκτα το δικαίωμα νόμιμης διαμονής στη χώρα με την επιτυχή ολοκλήρωση τριών τάξεων δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης ελληνικού σχολείου στην

Ελλάδα και λειτουργεί υπέρ του βέλτιστου συμφέροντος των παιδιών, εξασφαλίζοντας προστασία σε νέες και νέους που είχαν εισέλθει ως ασυνόδευτα παιδιά στην Ελλάδα.

Προς περαιτέρω επίρρωση των όσων αναφέρουμε, παραθέτουμε ενδεικτικά κάποια σημεία από τις Προτάσεις του Γενικού Εισαγγελέα PRIIT PIKAMÄE της 2ας Ιουλίου 2020 1 Υπόθεση C-441/19 TQ κατά Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid [αίτηση του rechtbank Den Haag, zittingsplaats 's-Hertogenbosch (περιφερειακού δικαστηρίου Χάγης, μεταβατική έδρα 's-Hertogenbosch, Κάτω Χώρες) για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως]) [EUR-Lex - 62019CC0441 - EN - EUR-Lex](#), που θεωρούμε ότι πρέπει να ληφθούν υπόψιν σε περίπτωση εφαρμογής του άρθρου, εφόσον ψηφιστεί ως έχει:

-Παράγραφος 47, Α. Προκαταρκτικές παρατηρήσεις: «(...)», «πριν απομακρυνθεί ασυνόδευτος ανήλικος από το έδαφος κράτους μέλους, οι αρχές του κράτους μέλους αυτού εξακριβώνουν ότι ο ασυνόδευτος ανήλικος θα επιστραφεί σε μέλος της οικογένειάς του/της, ορισθέντα κηδεμόνα ή κατάλληλες εγκαταστάσεις υποδοχής στο κράτος επιστροφής». Λόγω του ευαίσθητου χαρακτήρα και της πολυπλοκότητας, από απόψεως πραγματικών περιστατικών, των υποθέσεων που αφορούν τα δικαιώματα των ανήλικων προσφύγων, μπορεί μερικές φορές να είναι δύσκολο για τις εθνικές αρχές να αποδείξουν ότι έχουν δεόντως εκπληρώσει τις υποχρεώσεις τους που απορρέουν από το δίκαιο της Ένωσης. Τυχόν εσφαλμένη ερμηνεία σχετικά με την έκταση της ως άνω επιβαλλόμενης από το δίκαιο της Ένωσης υποχρέωσης ενδέχεται να οδηγήσει στην καθιέρωση, σε εθνικό επίπεδο, διοικητικής πρακτικής ασύμβατης με το δίκαιο της Ένωσης.»

-Παράγραφος 55: «Η έκδοση αποφάσεως επιστροφής μολονότι είναι γνωστό ότι δεν υπάρχει κατάλληλη υποδοχή στη χώρα καταγωγής θα ισοδυναμούσε με έκδοση αποφάσεως για την οποία είναι εξαρχής γνωστό ότι αυτή δεν θα μπορέσει να εφαρμοστεί αμέσως μετά, κατά παραβίαση του δικαίου της Ένωσης, και ειδικότερα των θεμελιωδών δικαιωμάτων που κατοχυρώνονται υπέρ κάθε ατόμου το οποίο αποτελεί αντικείμενο διαδικασίας απομακρύνσεως και επαναπατριsmού.»

-Παράγραφος 56: «Τούτου λεχθέντος, δεν πρέπει να λησμονείται ότι η διάταξη του άρθρου 10, παράγραφος 2, της οδηγίας 2008/115 αποσκοπεί στην προστασία του ασυνόδευτου ανήλικου, εφόσον αποτρέπει την έκθεση του τελευταίου σε αβέβαιη τύχη στη χώρα καταγωγής του. (...)»

-Παράγραφος 57: «Η υποχρέωση προστασίας την οποία έχουν τα κράτη μέλη έχει ιδιαίτερη σημασία στις περιπτώσεις κατά τις οποίες ο ανήλικος, αφότου υπέβαλε ανεπιτυχώς αίτηση ασύλου, αντιμετωπίζει πραγματικό κίνδυνο να υποστεί απάνθρωπη ή εξευτελιστική

μεταχείριση στη χώρα καταγωγής του, κατά την έννοια του άρθρου 15 της οδηγίας 2011/95. (...)»

-Παράγραφος 61: «(...). Κατά το άρθρο 12, παράγραφος 2, της εν λόγω Συμβάσεως, «θα πρέπει [...] να δίνεται στο παιδί η δυνατότητα να ακούγεται σε οποιαδήποτε διοικητική ή δικαστική διαδικασία που το αφορά», πράγμα που περιλαμβάνει οποιαδήποτε διαδικασία επιστροφής ασυνόδευτου ανηλίκου»

-Παράγραφος 63 : «(...). Προκειμένου να διασφαλίζεται αποτελεσματικά η προστασία του βέλτιστου συμφέροντος του παιδιού, θεωρώ ότι η εξακρίβωση αυτή είναι απαραίτητο να πραγματοποιείται σε κάθε κρίσιμο στάδιο της διαδικασίας, συμπεριλαμβανομένου του χρονικού σημείου στο οποίο εξετάζεται η έκδοση αποφάσεως επιστροφής.»

-Παράγραφος 69: «(...) Οι εθνικές αρχές, όταν λαμβάνουν απόφαση σχετικά με την επιστροφή, οφείλουν να λαμβάνουν υπόψη σειρά παραγόντων, όπως η ηλικία του ανηλίκου, η ιδιαίτερα ευάλωτη θέση του, τόσο ως ασυνόδευτου ανηλίκου όσο και ως θύματος εμπορίας ανθρώπων, η τοποθέτησή του σε ανάδοχη οικογένεια κατά τον χρόνο λήψεως της αποφάσεως επιστροφής, το κοινωνικό περιβάλλον του και η κατάσταση της διανοητικής υγείας του, τυχόν παρουσία μελών της οικογένειάς του στη χώρα επιστροφής και, γενικότερα, η ύπαρξη διαθέσιμων δομών υποδοχής στη χώρα επιστροφής. (...) Μόνον συνολική εκτίμηση βάσει των παραγόντων αυτών καθιστά δυνατό τον καθορισμό του βέλτιστου συμφέροντος του παιδιού και τη λήψη αποφάσεως σύμφωνης με τις επιταγές της οδηγίας 2008/115.»

-Παράγραφος 70: «(...) Προκειμένου να αντιμετωπιστεί το ενδεχόμενο επιδεινώσεως των συνθηκών υποδοχής, είναι ουσιώδες η διαδικασία να είναι αρκούντως ευέλικτη, ώστε να παρέχει στις αρμόδιες αρχές τη δυνατότητα να προβαίνουν στην αναγκαία εξακρίβωση στα κρίσιμα χρονικά σημεία.» (...)

-Παράγραφος 71: «(...) Αντιστρόφως, η έλλειψη κατάλληλων συνθηκών για την επιστροφή του ανηλίκου ενδέχεται να επιβάλλει την μη λήψη αποφάσεως επιστροφής, τουλάχιστον για όσο χρόνο δεν έχουν ακόμη βρεθεί κατάλληλες δομές υποδοχής. (...)»

-Παράγραφος 107: «Από την ανωτέρω ανάλυση προκύπτει ότι τα κράτη μέλη οφείλουν να αναστέλλουν την εκτέλεση της απόφασης επιστροφής όταν δεν υπάρχει κατάλληλη υποδοχή στη χώρα καταγωγής. Μπορούν να χορηγήσουν αυτοτελή άδεια διαμονής ή άλλη άδεια που παρέχει δικαίωμα διαμονής για λόγους φιλευσπλαχνίας, ανθρωπιστικούς ή άλλους λόγους σε υπήκοο τρίτης χώρας ο οποίος διαμένει παρανόμως στο έδαφός τους.»

Λαμβάνοντας υπόψη τα ανωτέρω, καθίσταται σαφές πως η επιστροφή των ασυνόδευτων ανηλίκων χωρίς διασφαλισμένες συνθήκες φροντίδας και νομικής εποπτείας, παραβιάζει σωρευτικά την Διεθνή Σύμβαση του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού και τον ΧΘΔ της ΕΕ.

Στο υπό διαβούλευση νομοσχέδιο δεν διασφαλίζονται επαρκώς οι αναγκαίες εγγυήσεις για ουσιαστική προστασία των ασυνόδευτων παιδιών καθώς δεν αναφέρεται καθόλου η εξατομικευμένη αξιολόγηση και δεν προβλέπεται ακρόαση των παιδιών, χάνοντας το δικαίωμα τους να ακουστούν και να εκφράσουν την γνώμη τους, γεγονός που είναι αντίθετο με το άρθρο 12 της Σύμβασης. Τέλος, η αναφορά στις συνθήκες υποδοχής στη χώρα επιστροφής είναι ασαφής και δεν εξακριβώνονται οι προϋποθέσεις ασφάλειας και φροντίδας, το οποίο είναι δυνατό να οδηγήσει σε μη ασφαλείς επιστροφές παραβιάζοντας το άρθρο 3 της ΕΣΔΑ.

Επισημαίνεται πως η Ελληνική Πολιτεία διαθέτει ήδη εναλλακτικές, πλήρως νόμιμες και παιδοκεντρικές λύσεις, όπως ενδεικτικά την φιλοξενία σε Κέντρα Φιλοξενίας Ασυνόδευτων Ανηλίκων (Κ.Φ.Α.Α.) και Εποπτευόμενα διαμερίσματα Ημιαυτόνομης Διαβίωσης (Ε.Δ.Η.Δ.), καθώς και την αναδοχή, τις οποίες οφείλει να προκρίνει σε κάθε περίπτωση αντί της επιστροφής, σε συνδυασμό με την εφαρμογή του θεσμού της επιτροπείας.

Άρθρο 15 Εγγυήσεις εν όψει της επιστροφής (Άρθρο 14 της Οδηγίας)

Στην παράγραφο 1β προτείνεται να απαλειφθεί η λέξη υποχρεωτική.

Άρθρο 18 Κράτηση ανηλίκων και οικογενειών (Άρθρο 17 της Οδηγίας)

Σύμφωνα με τα αναφερόμενα στο Γενικό Σχόλιο 6 της Επιτροπής του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού (<https://www.refworld.org/legal/general/crc/2005/en/38046>, παρ. 61.) : «61. Κατ' εφαρμογή του άρθρου 37 της Σύμβασης και της αρχής του μείζονος συμφέροντος του παιδιού κατ' αρχήν δεν πρέπει να κρατούνται τα ασυνόδευτα ή τα χωρισμένα από την οικογένειά τους παιδιά. Δεν δικαιολογείται η κράτηση που στηρίζεται στην προσωπική κατάσταση του παιδιού ως ασυνόδευτου ή χωρισμένου από την οικογένειά του ή μετανάστη ή στο καθεστώς διαμονής. Όταν κατ' εξαίρεση δικαιολογείται η κράτηση για άλλους λόγους, επιβάλλεται να πληρούνται οι προϋποθέσεις της διάταξης της παραγράφου (β) του άρθρου 37 της Σύμβασης σύμφωνα με την οποία η κράτηση πρέπει είναι σύμφωνη με τη νομοθεσία της ενδιαφερόμενης χώρας και να διατάσσεται ως έσχατο μέτρο και για το συντομότερο δυνατό χρονικό διάστημα. Κατά συνέπεια, πρέπει να καταβάλλεται κάθε προσπάθεια, συμπεριλαμβανομένης της επιτάχυνσης των σχετικών διαδικασιών, για την άμεση απόλυση των ασυνόδευτων ή των χωρισμένων από την οικογένειά τους παιδιών και για την τοποθέτησή τους σε άλλες μορφές στέγασης».

Περαιτέρω, όπως αναφέρει η Επιτροπή του ΟΗΕ στο Γενικό Σχόλιο 6, (<https://www.refworld.org/legal/general/crc/2005/en/38046>, παρ. 63 :«Η προεξέχουσα προσέγγιση σε παρόμοιες περιπτώσεις πρέπει να είναι «φροντίδα» και όχι «κράτηση». Οι χώροι κράτησης δεν πρέπει να βρίσκονται σε απομονωμένες περιοχές όπου δεν υπάρχουν κατάλληλοι πολιτισμικοί κοινοτικοί πόροι και είναι αδύνατη η πρόσβαση σε νομική συνδρομή. Τα παιδιά πρέπει να έχουν την ευκαιρία να επικοινωνούν τακτικά και να δέχονται επισκέψεις φίλων, συγγενών, θρησκευτικών, κοινωνικών και νομικών συμβούλων και του κηδεμόνα τους. Επίσης πρέπει να τους παρέχεται η δυνατότητα να δέχονται ό,τι χρειάζονται καθώς και την κατάλληλη ιατρική θεραπεία και ψυχολογική συμβουλευτική, όταν είναι αναγκαίο. Κατά την κράτηση, τα παιδιά έχουν δικαίωμα στην εκπαίδευση η οποία σε ιδανικές συνθήκες πρέπει να παρέχεται εκτός των χώρων κράτησης προκειμένου να διευκολυνθεί η συνέχιση της

εκπαίδευσής τους όταν απολυθούν. Επίσης έχουν δικαίωμα στη ψυχαγωγία και στο παιχνίδι κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 31 της Σύμβασης. Προκειμένου να διασφαλιστούν τα δικαιώματα της παραγράφου (δ) του άρθρου 37 της Σύμβασης στα ασυνόδευτα ή στα χωρισμένα από την οικογένειά τους παιδιά που στερούνται την προσωπική τους ελευθερία επιβάλλεται να διασφαλίζεται άμεση και ελεύθερη πρόσβαση σε νομικό σύμβουλο και σε κάθε άλλη αναγκαία βοήθεια, συμπεριλαμβανομένου του διορισμού νομικού συμπαράστατη».

Επιπλέον, σύμφωνα με το Κοινό γενικό σχόλιο αρ. 4 (2017) της Επιτροπής του ΟΗΕ για την Προστασία των Δικαιωμάτων όλων των Μεταναστών Εργαζομένων και των Μελών της Οικογένειάς τους και αρ. 23 (2017) της Επιτροπής του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού σχετικά με τις υποχρεώσεις των Κρατών αναφορικά με τα δικαιώματα των παιδιών στο πλαίσιο της διεθνούς μετανάστευσης στις χώρες καταγωγής, διέλευσης, προορισμού και επιστροφής, <https://www.refworld.org/legal/general/cmw/2017/en/119567>, παρ. 5: «Οποιαδήποτε μορφή διοικητικής κράτησης παιδιού θα πρέπει να απαγορεύεται από τον νόμο και αυτή η απαγόρευση θα πρέπει να εφαρμόζεται πλήρως στην πράξη.»

Ο Ειδικός Εισηγητής του ΟΗΕ για τα Βασανιστήρια στη θεματική αναφορά για τα βασανιστήρια και την κακομεταχείριση παιδιών που στερούνται της ελευθερίας τους, (A/HRC/28/68) <https://docs.un.org/en/A/HRC/28/68>, στην παρ. 80 αναφέρει ότι “Στο πλαίσιο της επιβολής διοικητικής κράτησης, είναι πλέον σαφές ότι η αποστέρηση ελευθερίας παιδιών με βάση το δικό τους νομικό καθεστώς ή αυτό των γονιών τους δεν είναι ποτέ στο βέλτιστο συμφέρον του παιδιού, υπερβαίνει τα όρια του αναγκαίου, καθίσταται κατάφωρα δυσανάλογη και μπορεί να αποτελεί σκληρή, απάνθρωπη ή ταπεινωτική μεταχείριση παιδιών με μεταναστευτικό υπόβαθρο [...]”.

Παράλληλα σύμφωνα με τις κατευθυντήριες οδηγίες της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες (UNHCR) σελ. 36, παρ. 56 ([Guidelines on the Applicable Criteria and Standards relating to the Detention of Asylum-Seekers and Alternatives to Detention | Refworld](https://www.unhcr.org/refworld/doc/3d6d6d6d.html)) : «Κατά κανόνα, τα ασυνόδευτα ή τα παιδιά που έχουν χωριστεί από τους γονείς τους δεν θα πρέπει να κρατούνται», ενώ τα αναφερόμενα και στο Γενικό Σχόλιο 6 της Επιτροπής του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού επαναλαμβάνονται στις κατευθυντήριες οδηγίες της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες (UNHCR) σελ. 34-37 (παρ. 51-57).

Τέλος, σε καμία περίπτωση η κράτηση παιδιών ακόμη και ως έσχατο μέτρο δεν μπορεί να ακολουθήσει το χρονικό όριο που αναφέρεται στο άρθρο 16 για τα όρια κράτησης ενηλίκων.

Ενόψει των ανωτέρω γίνεται αντιληπτό ότι με βάση των βέλτιστο συμφέρον του παιδιού και τη ΣΔΠ η κράτηση πρέπει να αποφεύγεται και να επιλέγεται μόνο κατ’ εξαίρεση και ως έσχατο μέτρο, εφόσον έχει εξαντληθεί η αναζήτηση όλων τα εναλλακτικά της κράτησης μέτρων από το ελληνικό κράτος, σύμφωνα και με την αρχή της αναλογικότητας. Ενδεχόμενη λύση και εναλλακτική για τα ασυνόδευτα παιδιά θα μπορούσε να είναι η διαμονή τους σε ΚΦΑΑ.

Άρθρο 25 Προστασία από την επιστροφή

Ειδικά ως προς τα ασυνόδευτα παιδιά, όπως ισχύει και σε άλλες χώρες όπως η Ισπανία (https://picum.org/wp-content/uploads/2022/04/Turning-18-and-undocumented_EN.pdf, σελ 55-58), το Υπουργείο θα ήταν σκόπιμο να χορηγεί άδεια διαμονής μέχρι τουλάχιστον την ενηλικίωσή τους, η οποία θα είναι ανεξάρτητη από τη διαδικασία διεθνούς προστασίας λόγω της ανηλικότητας και της ευάλωτης θέσης τους, όπως άλλωστε προβλέπεται και στην Εθνική

Στρατηγική για την Προστασία των Ασυνόδευτων Ανηλίκων ([Εθνική Στρατηγική Ασυνόδευτων Ανηλίκων | Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου](#)), σελ. 76-77.

Στην παράγραφο 1δ) Να αναδιαμορφωθεί η πρόταση ως εξής : «δ) είναι ανήλικος, στον οποίο έχουν επιβληθεί αναμορφωτικά ή θεραπευτικά μέτρα με απόφαση του Δικαστηρίου Ανηλίκων, καθ' όλη τη διάρκεια ισχύος τους».

Να αναδιαμορφωθεί η πρόταση : «Στην απαγόρευση της επιστροφής περιλαμβάνονται και οι έγκυες γυναίκες κατά τη διάρκεια της κύησης και για έξι (6) μήνες μετά τον τοκετό», ως εξής : «Στην απαγόρευση της επιστροφής περιλαμβάνονται και οι έγκυες γυναίκες κατά τη διάρκεια της κύησης και για **εννιά (9) μήνες μετά τον τοκετό**».

Άρθρο 27 Ποινικές κυρώσεις παράνομης εισόδου, εξόδου και παραμονής στη Χώρα – Αντικατάσταση άρθρου 83 ν. 3386/2005

Σε περίπτωση που ψηφιστεί η παράγραφος 1 ως έχει, κάθε οικογένεια αλλοδαπών με παιδιά που εντοπίζονται στην ελληνική επικράτεια χωρίς νομιμοποιητικά έγγραφα, θα δικάζεται με τη διαδικασία του αυτοφώρου και θα φυλακίζεται, με μόνη προοπτική αποφυλάκισης την απέλαση. Το αυτό θα ισχύει ακόμα και αν η οικογένεια είχε προηγουμένως νόμιμη διαμονή, αλλά λόγω συνθηκών έχει απωλέσει τη νομιμότητά της διαμονής, παρά το γεγονός ότι μπορεί να μένει χρόνια νόμιμα στην Ελλάδα και τα παιδιά να πηγαίνουν στο σχολείο και να έχει πλήρως ενταχθεί στην ελληνική κοινωνία.

Περαιτέρω, προτείνουμε την εξαίρεση παιδιών από την ως άνω αναφερόμενη διαδικασία, λαμβάνοντας υπόψιν ότι οι ποινικές κυρώσεις ενεργούν κατά του βέλτιστου συμφέροντός τους και είναι αντίθετες με τις διατάξεις της Διεθνούς Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού.

Άρθρο 32 Δυνατότητα χρήσης συστημάτων τεχνητής νοημοσύνης από τις αρχές παραλαβής και εξέτασης κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων τους – Τροποποίηση άρθρου 74 Κώδικα Νομοθεσίας για την υποδοχή, τη διεθνή προστασία πολιτών τρίτων χωρών και ανιθαγενών και την προσωρινή προστασία σε περίπτωση μαζικής εισροής εκτοπισθέντων αλλοδαπών

Η δυνατότητα παροχής υπηρεσιών διερμηνείας με τη χρήση λογισμικών αυτοματοποιημένης μετάφρασης και υποτιτλισμού ηχητικών δεδομένων μέσω πληροφοριακών συστημάτων τεχνητής νοημοσύνης θα πρέπει να συνοδεύεται από κατάλληλα εχέγγυα και σε κάθε περίπτωση να αποφεύγεται η εφαρμογή της σε ευάλωτους αιτούντες και συγκεκριμένα σε παιδιά. Ζητήματα που μπορεί να προκύψουν σχετικά με τη διασφάλιση της ακρίβειας ή της αξιοπιστίας της διερμηνείας ή της μετάφρασης, ειδικά σε περιπτώσεις όπου πρέπει να αποδοθεί μια σπάνια διάλεκτος, αλλά και σχετικά με την προστασία προσωπικών και δη δεδομένων ειδικών κατηγοριών (για παράδειγμα, εάν τα συστήματα τεχνητής νοημοσύνης ταυτόχρονα θα εκπαιδεύονται και θα βελτιώνονται χρησιμοποιώντας προσωπικά δεδομένα αιτούντων άσυλο κατά την εφαρμογή τους) δεν συνάδουν με τις διαδικαστικές εγγυήσεις που πρέπει να απολαμβάνουν οι ευάλωτοι αιτούντες εν γένει και με το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού.

Άρθρο 34 Μεταγενέστερες αιτήσεις – Τροποποίηση άρθρου 94 Κώδικα Νομοθεσίας για την υποδοχή, τη διεθνή προστασία πολιτών τρίτων χωρών και ανιθαγενών και την προσωρινή προστασία σε περίπτωση μαζικής εισροής εκτοπισθέντων αλλοδαπών

Προτείνουμε να προβλεφθεί ρητή εξαίρεση των ασυνόδευτων παιδιών από την κάλυψη του κόστους κατάθεσης μεταγενέστερης αίτησης.